

Serrneweyê Şima Pîroz bo...

Edîtorî ra

Roşan
LEZGÎN

Verê verkan, çî kird û kirdas,
çi hewramî û soran û lurr, ma
serrneweyê heme neteweya xo
pîroz kenê. Û ma hêvîdar ê ke
serra 2013î verî seba mîletê ma
her war de bibo serra serkew-
tişî. Bitaybetî zî seba ma kirdan
bibu serra berzbîyayîşê alaya
kirdkî. Û mîyanê mîletê ma de
şuûrê neteweyî kamil bibo. **2**

NEWPEL

rojnameyo kulturî yo 15 roje

01-15 Çele (Ocak) 2013

Hûmare: 44

Vaya / Fîyat: 1 TL

Hîris û Çar Canî

Hîris û Çar Wisarî

Ey tarîx!
Ti nêvînenî,
Goşê to vengê mi
nêhesnenê...
Ti zanî ez kam a?
Ez şaro esmer a
Ez vengê koyan a
Ez mîyanê pelanê to der a
Û destê mi tim
yaxeyê to der ê!
Ez serdê yew şewa
vîndîbîyayîye de
Binê vewrêsan ra
hîris û çar wisaran vejena...

Bedrîye TOPAÇ

No gazinc hemserrê destpêkê dinya yo
Heme awiranê masuman yew bi yew xo
de nimneno
Eke ti însanî geyrenî
Biewnî çend rey derd û kul çîman ra ri-
jîya...

Ma to ra musayîme heme çî ey cu!
Ewro zî, meşte zî
Her lorik cilan de çîman akeno
Do bişimo pistin ra emr
Cilan de xort, cilan de camêrd...
La ma?
Ti zanî ke her merg bêwext o
Û wayîrî va, kiştîşê masuman zulm o!

Huyayîşê lorikan nêbîyêne û ewnîyayîşê
waştîyan
Qesawetê pîyan, hesirê mayan nêbîyêne
Raywanîyê nêbîyêne
No neqşo telîyin, dişmeno bêînsaf nêbî-
yêne...
Qederê ma nîyo la eke ayabîyayîş ma rê bi-
reso
Û raşt a ke wext nêcemedîyeno
Atomê awe xoser bifikirîye

Hîris û Çar Canî

Û asin nîno kutîş
Rengê adirî ra xo apey bido
Ma edaletê Umerî dî, huyayîşê to zî ey
felek
Coka bêsemed o mergê ma!

Adirê ma bombayan ra ney
Heqîqetê ma ra germê xo gêno
Serd çîman veşneno, coka bêsemed o
mergê ma!
Lewî, dest û lingî, heme ca sey koyan û
bextê welatê mi sîya
Sîya rengê zareyê to bi, to nişan dabî ey
neyar!
Seba çay û mazotî ney seba meşte û omîdî
bî gêrayîşê ma
Ney, rehetîye sey odayanê keyeyê xo dîya-
yîş ra bi
Sînorî seba rom û ereban ronîyaybî seni
ma girêdayêne,
Senî ma ra pawitêne musayîşê nê gireyan?

Birayê mi, biresê sibayanê raştikênan
Derd, helmê çaya ma ra nêvejîya bizanîn

Eşq bira eşq, perranê bewranan de
Ray bira ray, fekê kardîya tûje de
Vewre nêtersa vilişîyayîş ra şeştî û heşt lin-
gan bin de

Ey întibahê welatê mi, ey hesirê welatê mi
Eke guneyê Ademî ma rê mend û kefarete
mîletê mi şima rê
Û her çilka masuman ma ra vejîyayêne
Ez bawer keno rojê do sûrê Îsrafilî de bi-
qîro
Vajo "Ecce Populus!"

Kam reseno ke têwbido, lêr bikiro, ger-
reyê xo ver bifino
Û hawarê ma yê zerreşnayî lêl bikero?
Zanayîş xemî ver de kor û eciz o
Fehm
Giranîya guneyê ganîyanê bêganen
Çend zerrîyan gon û gonîşêr de verdano
Çend çîmewan çîmeyê xo kerdo wuşk
Ti zanî çend solixî bêrîza ancîyayî zere?
Ax vîr!
Ti ewro karê camerdan ê...

Weysel HANYILDIZ

**EDÎTORÎ
RA**

Roşan LEZGÎN

Ma yew serra bîne xo ra pey verda û serrêka teziye ra va merheba. Verê verkan, çi kird û kirdas, çi hewramî û soran û lurr, ma serrneweyê heme neteweya xo pîroz kenê. Û ma hêvîdar ê ke serra 2013î verî seba miletê ma her war de bibo serra serkewtişî. Bitaybetî zî seba ma kirdan bibo serra berzbîyayîşê alaya kirdkî. Û mîyanê miletê ma de şûrê neteweyî kamil bibo.

Serra pêrarî ma bi weşana **Newepelî** hîna zaf muşkileyê fikrî ke sereyê insanan de estbî zelal kerdî. Çunke hem mîyanê şarê ma de zaf kesî estbî ke bawer nêkerdene bi kirdkî rojname vejîyo û yew havile bikero. Kombîyayîşanê ma de bîle tayê embazan vatêne, şima do yew-di hûmarî vejê, zerar bikerê û cayê xo de ronîşê. Tayêne vatê, şima partî nîyê, şima şîrket nîyê, şima nêşkenê wina daîmî rojname vejê.

Tayê merdiman nêzanayêne cayê nê rojnameyî sehaya fikrî û sîyasî ya kurdan de çi yo. Û bi nezani, esasê xo de bi neheqî eleyhê ma de xebitîyayêne, vernîya ma girewtêne. Heta înanê ke

sey dezgeyêkê îstixbaratî eleyhê ma de vilawekî vila kerdî zî estê.

Zehmetiyê ma tena nê zî nêbî. Hetê nuştayan ra ma kêmane antêne, hetê madî ra ma kezaletî de bî. La şukir Homayî rê, mîyanê hende kezaletî û zehmetî de ma sebr û sebat kerd. Nika alaya berzkerdişê kirdkî, alaya aktuelkerdişê û averberdişê kirdkî destê **Newepelî** de ya. Roj bi roje nuşttoxê ma, hetkarê ma zêdîyenê. Mesela, hetanî ewro tam 132 kesî **Newepel** de nuştto. Nînan ra 31 kesan **Newepelî** ra ver kovara **Vateyî** yan zî **Şewçila** û **Zazakî.Net** de nuştbi. La nê 44 hûmaranê ma de tam 101 kesî reya verêne Newepel de dest bi nuştîş kerdo. Û ma wina hesab bikîm, bi seyan kesî zî reya verêne bi **Newepelî** dest bi wendiş kerdo yan zî wendişê xo aver berdo.

No serkewtişêko zaf muhîm o. Zafê nê nuşttox û wendoxî nika ra bîyê aktivîstê kirdkî, bîyê kadroyê ziwanî. Nê aktorê sunî/viraşteyî nîyê. Nê dînamîkê heqîqî/tebîî yê mîyanê şarî yê.

Esas hem hetê sehaya awankerdişê nasnameyê neteweyî ra hem hetê averberdişê fehmê demokrasî ra hem zî hetê usulê şuxulnayîşê û averberdişê ziwanî ra **Newepel** êdî yew ekol o. Bi xebata **Newepelî** hetanî nika epey eserê ma yê kulturî/folklorî ke bêhes û bêxeber vîndî bîyêne şî-

yêne vejîyayî meydan, qeyd bîyî. Gelek eserê edebîyatê modernî, mavajîm ke şîir û hîkayeyî zî xu-liqîyayî, dekewtî mîyanê warê ma yê edebî û hunerî. Ancî gelek nuştayê derheqê tarîxî ma de zî nusîyayî û tarîxê ma bineyna roş-nêr bi.

Gelek dengbêj, muzîsyen û hunermendanê ma reyde roportajî ameyî kerdiş. Hem înan xo îfade kerd, fikrê xo resna şarê ma hem zî wendoxanê ma ê bineyna nêzdî ra şinasnayî.

Xortê ma yê ke unîversîteyan de qismê kurdkî (kirdkî û kirdaskî) de wanenê, zafê înan rojnameyê ma ra îstîfade kerd û kenê.

Mi ke behsê unîversîteyan kerd, ez wazena yew çîyo muhîm zî îfade bikerî. Ê rojê teng û tehlî, ê rojê ke rîyê yew çekuya kirdkî ra merdim bi aşman îşkence ra vîyartêne, ê rojê tarîyî ke kiştîş verê berê ma ra nêşîyêne de, ma ê rojan mergê xo kerdêne xo çim a, û ma kirdkî nuştêne. Yanî ez wazena vajî ke ma ewro, nê rojanê hîrayan de dest bi na xebate nêkerdo. Eke ma ziwanê xo ra hes nêkerdene, ma aşiq û bengîyê milet, mîlîyet û ziwanê xo nêbîyêne, ma do merg, îşkence, zîndan û sefalet nêkerdene xo çim a, û xizmetê nê ziwanî nêkerdene. La êyê ke ê rojan qet pîyase de çin bî, kesî nêzanayêne

estê yan çin ê, nika ke ma ziwan ard resna na merhela û dinya zî bineyke kewte rehetîye, ti ewnênî nat û wet ra tayê vengê bêedebî vejîyenê, bi ziwanê tirkan dişmenîya ma kenê. Bi termînolojî û fikrê dewleta dagîrkere fikirînê, goreyê polîtîkaya dewlete ra herket kenê, vanê ma "zaza" yê. Vanê "Zazakî yew ziwanê cîya yo." Vanê "Zazayî kurd nîyê." Bê ke tu xizmetêk ziwanî rê bikerê, bê ke tu hewla înan bireso ziwanî, kar û halê înan fitnetî û xirabî ya. Ma vajîm wa Homa sebr û sebat bido ma û aqil û fehm û feraset û wijdan bido înan. Wa Homa înan îsleh bikero...

Seba ke ma partî yan zî şîrket nîyê, hetê madî ra ameyeyê ma çin o. Coka ma mecbur ê ke bi paştgîrîya şexsan nê mucadeleyî dewam bikîm. Bi rastî nê hetî ra zî gelek insananê ma yê hesas û hîşyaran ma tena nêverdayî. Bitaybetî 2012 de gelek embazan hûmarê rojnameyî finansê kerdî yan zî ardim kerd. Tayê embazan rojnameyê ma vila kerd, wayîrîye kerde. Ma heme nuşttox, wendox û hetkaranê xo rê yew bi yew sipas kenê. Ma hêvîdar ê ke serra 2013î bibo serra kirdkî (kirmancî, zazakî, dimilkî).

Not: Doç. Dr. Ahmed Yalinkayayî mesrefê metbea yê na hûmara ma da. Ma ey rê zaf sipas kenê.

X A Ç E P E R S

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1									■	
2					■			■		
3			■				■			
4				■						
5						■			■	
6		■							■	
7					■					■
8	■					■				
9				■						
10	■							■		

CORA-CÊR

- 1) Kitabê hîkayeyan yê Bedrîye Topaç
- 2) Karker, xebatkar; keso ke emeleyîye keno - Ohêm, eksê "nohet"

3) Mîyanê "Medîna" - Îmamet, îmamî

- 4) Sufîksêk (name ra name/sifeto makî virazeno, sey "toz" û "tozine" yan "ver" û "verine")

qezaya Erzinganî

- 9) Çiyê şimitine yo sereke, awke - Waye, wake, ate
- 10) Yew bi yew, yew yew; tek bi tek - Kilmvatişê "Mehmed"

ÇEPA-RAST

- 1) Celadet Alî ... (amadekarê alfabeya kurdkî)
- 2) Keso ke merdim bi rehetîye pê îtibarê xo ano; pêbawer, cibawer - Sembolê usmîyumî - Herfê vengînî yê "dare"
- 3) Muzîk de notaya mabênê "do" û "mî"yî - Seserre, qirn - Emin, neha, rim
- 4) Homa, Heq, Reb - Yafte, pulo ke fiyat yan zî cinsê çîyan piro nusîyayo
- 5) Sebeb, çîyo ke qewimîya-

- yîşê yewna çîyî rê rayîr akeno - Sembolê telûrî
- 6) Xoverdayîşê 1925î de organîzasyonê kurdan - Mîyanê "make"
- 7) Paytextê Îtalya - Dims, helawe, mot, rib
- 8) Daha, hema - Keso zana-yox, zanyar, îlimdar
- 9) Çi mehal, çi wext, çi taw - Ciniya ke ewnîyena tutekan ra, dade
- 10) Eksê qilêrinî, pak - Ro, robar; awa ke herikîyena şina resena bi derya

5) Veng, sewt, awaz - Çîyo sexte, çîyo ke heqîqî nîyo

6) Ciwan, rihal, genc - Mîyanê "edat"î - Çewlîg de yew eşîra kirdan

7) Sembolê arsenîkî - Bawerîye, îman; rayîro ke merdim pê bawerîya xo ano

8) Eger, şaye - yew

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	V	O	N	L	E	C	O	Q	■	H
2	A	D	Î	■	M	O	S	E	L	A
3	L	A	S	T	I	K	■	D	Î	K
4	Ê	■	A	R	N	A	W	U	D	■
5	R	A	N	T	■	■	E	M	E	L
6	E	M	E	■	K	O	R	■	R	Î
7	D	E	■	A	R	D	I	Ş	■	T
8	E	Y	E	L	E	■	Ş	A	Î	R
9	■	Î	B	A	D	E	T	■	N	E
10	A	Ş	A	N	Î	Y	A	Y	E	■

Kurdan Wezîr Protesto Kerd

Tayê nuştox û dezgeyanê sivîlan yê kurdan vera vateyanê wezîrê perwerdeyê neteweyî yê Tirkîya Umer Dîngerî ke va "ma serrna zazakî sey yew zıwanê cîyayî pêşkêş kenê" rekasiyon nîşan da

Verî redaktorê rojnameyê ma Roşan Lezgînî yew nuşte vila kerd û va: "Dewlete hetanî nika kurdî înkâr kerdî. La nika awanîya komelkî ya kurdan a heterojene suîstîmal kena û wazena kurdan cêra bikero, înan pêverdo." Roşan Lezgînî derheqê kurdbîyayîşê kirdan (zazayan) de delîlê tarîxî pêşkêş kerdî û va "Ma xo senî tarîf kerdo ma ê yê. Kes nêşkeno nameyê ma ser o ma rê tarîfan peyda bikero."

Parlamentê Çewlîgî Îdrîs Balukenî zî meclis de derheqê wezîrê perwerdeyî de na babete ser o yew teqrîr da. Îdrîs Balukenî teqrîrê xo de va "Tarîx ra hetanî ewro zazakî û kurmançî di lehçeyê kurdî bî, dezgeyê dewlete yê sey Unîversîteya Artuklu, TRT ûsn. zazakî sey lehçeya kurdî qebul kenê. To senî tey vet û delîlê to çi yê ke zazakî yew zıwano cîya yo?"

Edîtoranê ma ra Bîlal Zîlanî zî bi yew nuşte ke tarîx de kirdî (zazayî) senî kurd ameyê namakerdiş vila kerd. Cagirewtoxê rektorê Unîversîteya Artuklu

Qedrî Yildirimî zî bi belgeyan yew nuşte wezîrê perwerdeyî rê şawit. Ancî nuştox Fehîm Işîkî zî derheqê na babete de yew nuşte vila kerd û bale ante kayê dewlete ser ke wazena kurdan cêra bikero.

Dezgeyanê sivîlan ra komela Nûbiharî vera vateyanê wezîrê perwerdeyî de reaksiyon nîşan da. Komela Nûbiharî beyanatê xo de va: "Bîyayîşê lehçeyanê cîya-cîyayan neke tena kurdî de zafê zıwanan de rastîyêka eşkera ya. Dewleta Tirkîya, digel ke bî hezar serrî Asyaya Mîyanêne ra koç kerdo û mîyanê înan de zaf cîyayîyê zıwanî û edetî peyda bîyê zî tirkê Tirkîya, tirkmanan, azerîyan, qirgîzan, qazaxan, uzbekan, qipçaxan sey mîletêk û zıwanê înan zî yew zıwan qebul kena. Vera naye de, digel ke kurdê kurmançî û kurdê zazayî tîmîyan de ciwîyenê, heme hawayê cıya înan sey yewbînan a, mez-

Nûbihar-DER

EĞİTİM KÜLTÜR DERNEĞİ KOMELA ÇANDI Û PERWERDEHI

lum û mexdurê eynî polîtîkayanê dewlete yê, û mîyanê înan de ferqê lehçeyî ra teber tu cîyayî-yêka bîne çin a, înan sey di miletan û zıwanê înan zî sey di zıwanan dana zanayîş." Komela Nûbiharî peynîya beyanatê xo de zî va: "Ma veng danê heme bira-yanê xo yê zazayan ke vera nê heqaret û bîrûmetkerdiş de bêveng memanîn."

Ancî 15 dezgeyanê sivîlan yê şaristanê Çewlîgî zî vera vateyanê wezîrê perwerdeyê neteweyî yê Tirkîya Umer Dîngerî ke va "ma serrna zazakî sey yew zıwanê cîyayî pêşkêş kenê" rekasiyon nîşan da. Dezgeyan beyanatê xo de vateyê wezîrî teberê rastîye de û sey netîceyê planêkê îdeolojîkî name kerdî û va: "Îbareyê 'zazakî kurdî nîya' nameyê yew operasyonî yo." Dezgeyan vateyê wezîrî protesto kerdî û va "zazayî zî kurmançî zî kurd ê, zazakî û kurmançî pîya kurdî ya". Dezgeyan beyanatê xo de da zana-

yîş ke kurdî wayîrê heqî yê, na dewlete herinda ke kewena spekulasyonan dima wa heqê kurdan bido.

Navenda Kultura Kurdî ya Sweregê zî derheqê vateyanê wezîrî de bi tirkî û kurdî (kirdaskî û dimilkî) yew beyanat vila kerd. Beyanatê xo de va: "Eki wezîr û partîya ci wazenê şardê ma rê xizmet bikerê, wa zıwanê kurdî (yanî kurmançî û dimilî), qeçkeyî ra hetanî peynîya unîversîte bikerê zıwanê perwerdeyî, wa qeçê ma bi zıwandê xo ya perwerde bibê. Senî ki perwerdeyê bi zıwandê tirkî ya heqê tirkan o, perwerdeyê bi zıwandê kurdî ya, yanî bi kirdasî û dimilî ya zî heqê qeçkandê ma wo. La herûnda ki heqê ma bidê, werzenê kurdan pêra cîya kenê û verdanê pê. Ma kurdî êdî bi kayanê winasîyan a nêxapênê!"

Komela Nuştoxanê Kurdan ya Swêd de zî na babete ser o yew beyanat vila kerd û wezîrê perwerdeyî protesto kerd.

Hercîqas nê kes û dezgeyan derheqê na babete de fikrê xo beyan kerd û reaksiyonê xo nîşan da zî ancî merdim eşkeno vajo ke exlebê roşnîvîrê kurdan meselayanê xo yê eslî de pasîf manenê. Eke reaksiyon nîşan bidê zî zaf erey kewenê.

Weşanxaneyê Avesta ra Hektarîya Kitaban

Weşanxaneyê Avesta bi sernameyê "Rojawan tena nîyo, domanî û mamostayê kurdî paweyê hektarîye yê, eke ewro ney key?" seba Kurdîstanê rojawanî hezar hebî kitaban keno dîyarî.

Ferhengek

bengînî (m): sevdalılık
bîne (m): nefes
çêber (n): kapı
derze (n): sırtta taşınan yük
dil (n): yürek, gönül
havile (m): fayda, yarar, kar
heşê cemedî: kutup ayısı
hewî (m): kuma
hinne (n): kına
kezaletî (n): sıkıntı, eziyet, zahmet

lên (n): kazan
lorik (n): bebek
mastewa (m): bir yemek türü
nakokî (m): çelişki
newete (m): ulus
qeçek, -e: çocuk
qesawet (n): kasvet, üzüntü
roşnîvîr, -e: aydın
serkewtiş (n): başarı
serrnewe (n): yılbaşı
şodirane: sabahları
teqrîr (n): gensoru
tijeaşme (m): ay ışığı
vevrês (n): çığ
xuliqîyayîş (n): yaratılma

Hûmara 39. ya Vateyî Vejîya

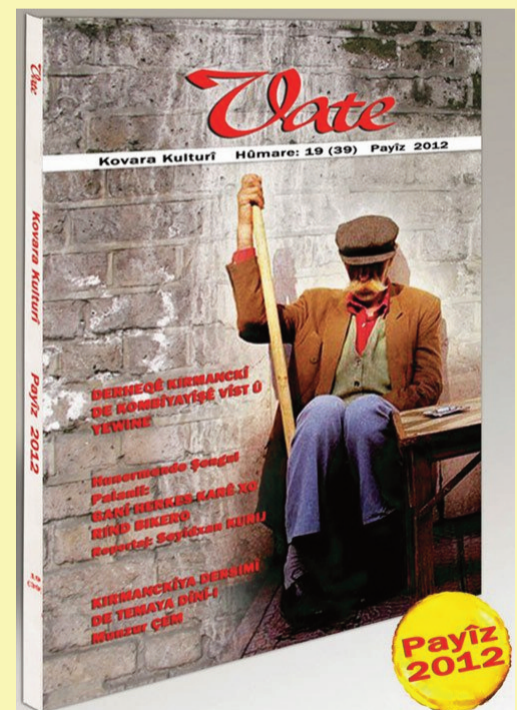
Hûmara 39. ya kovara **Vateyî** ke hetê **Grûba Xebate ya Vateyî** ra amade bena vejîya.

Na hûmare de netîceyê kombîyayîşê 21. yê **Grûba Xebate ya Vateyî** ke Çewlîg de virazîyabi, weşanîyayo.

Munzur Çemî bi sernameyê "Kirmanckîya Dêrsimî de Temaya Dînî" ke dewamê xo esto û bi sernameyê "Dêrsim de Des Rojî" di nuştayî nuştê.

Îsmet Sîvereklî bi sernameyê "Armenîyê Sêwregî" yew nuşte nuştê. **Seyîdxan Kurijî** hem deyîrbaze **Şengul Palanli** reyde roportaj kerdo hem zî bi nameyê "Grev" yew vîrardiş-hîkaye weşanaya.

Nuştoxanê cinîyan ra **Bedriye Topaç** bi sernameyê "Rayverê Mi" yew nuşte, **Nadîre Guntaş Aldatmaz** zî bi nameyê "Hewnê Dewrêşî" yew

hîkaye weşanaya. Ancî **Deniz Gunduz**, **Under Çarkal**, **M. Arif Ayçîçek**, **Îdrîs Sekarî** û **M. Farunî** zî şîîrê xo tede werşanayê.

Herbê Şêx Seîdî ra Çend Anekdotî

Îsmet BOR

Almanî, kam ke çî lez xo vîr ra bikero, ci ra vanî "fishkopf" yanî "seremase". Ma zî bîyê seremaseyî! Vizêr se bîyo, ma ewro xo vîr ra kenê. Her kes ewnîyeno vîzêrê xo ra û goreyê aye xo têwdano. La ma vanê: "Eh, o vizêr bi, vizêr de mend."

Ma vajîm ke o vizêr bi û vizêr de mend, la inê miletê bînî çira sey ma nefikirîyenê? Hend peranê xo semedê çinayî ra deverdenê? Hend tarîxzanan perwerde kenê, hend unîversîteyan akenê, hend cigêrayîşan kenê, hend kitabanan nusenê û musnenê qijanê xo? La eke dore biyero ma ser, qijê ma hem kamîya xo ra hem ziwan û tarîxê xo ra, senî ke yew kes belate ra remeno, o tewir remenê.

Herbê Şêx Seîdî hema vizêr bîyo, lakim ê ke merdimê înanê nêzdî tede ca girewto, ê zî nêzanê se bîyo, se nêbîyo. Zafê înan pîyê xo, apê xo, pîrikê xo kerdo vîndî, lakim nêzanê kamca de şehîd kewtê, çira şehîd kewtê. Heta zafê înan hayîya xo pê çin a. Zafê înan zî mîyanê sîyasetê tirkî de cayê xo gênê. Ê ke pîyê înan, pîrikê înan qetl kerdê, hê hetkarîya înan kenê. Halo ke zaf trajedîk o. Ez bawer nêkena ke sobbîna miletan de wina yew çî bibo.

Wextê herbê Şêx Seîdî de xelîyek zulm bîyo, zaf dej ancîyayo, zaf însanê ma kindiran a daliqîyayê, zaf însanê ma bi keyeyê xo ya veşnîyayê. Zafê înan kes nêzano. Kitabê ke herbê Şêx Seîdî ser o ameyê nuştene, tede tena nameye 47 kesan yeno nuştîş. Ê însanê ma yê ke qeyd nêbîye, înan ra kes hayîdar nîyo. Mesela, azijan ra tena nameyê Silemonê Emerî nusîyayo. Lakim eşnawîtişê mi gore şeş kesî azijan ra ameyê îdamkerdiş: **Silemonê Emêr, Silemonê Keyê Hecî, Elîyê Keyê Hecî, Ehmed Çawîşê Vaşkinî** û di kesî zî Wusîfûn ra ameyê îdamkerdiş lakim ez hema nameyê înan nêmusaya.

Nînan ra mi derheqê çend kesan de tayê çî ema xo ra arêdayî. Mi waşt ke ez şima rê neql bikerî, wa vîndî mebê. Ema mi zî maya xo ra eşnawîtişê. Mi çî feké aye ra eşnawito, ez ê nusena.

Ema mi va: "Maya mi vatên. Şew bî, tîjeaşmi vejîyabî, Ruştîyê began û Sîmsor ra Wûîl Şîr (Wûlaş) ameyî verê mezelanê verînan (verî mektebî). Azijî ameyî pîyeser kom bî. Ruştîyê began û Wûîl Şîrî va 'Ma hê danî

hukmatî ro.'

Silemonê Keyê Hecî vano 'Wûlo, wina nêbeno, bîyerên ma vatê xo kenê yew, ma her ca ra xeber genî û ma yew hewe de, pîyor pîya danî hukmatî ro. Pê min û şima hukmatî ro nêdîyeno!' Wûîl Şîr vano 'Silemon, ti çî rey peyê qinê hewîya ra mevejî!' Silemon yêrs beno, vendeno xizmîkarê xo û vano 'Şo estorê mi bîya!'

Estorî ey zî sey estorî mulaziman bi, verî her di lingê xo yê peyînan ser o vindertên, sereyê xo dayên kişta, çend gamî pey de şîyên û hema serê çar lingan a vindertên û sey gulî şîyên. Ini serevdeyê Wûîl Şîr ser o Silemon yêrs beno, nişeno estorê xo û şino ko.

Silemonê Keyê Hecî vano 'Bo Wûîl mino aspîyjen! Wûîl hûnîk o dano hukmatî ro. Quranê ezîmşanî, wû hetûnî ke ma ra esto, pê ey awki bena germin, wû hewna payê xo ini erdî nêdawesneno.'

Çendêk koy a bî, ez nêzana. Silemon şino Bîn Zîyar ke solanê xo pîne bikero. Verê çîrrê Bîn Zîyar de ê tepişenê vanî 'Silemonê Keyê Hecî ti yî?' O vano 'E, ez a.' U ê tepişenî, benî Gûev. Dewijî vejîyenê vernîyê eskeran vanî 'Ini Silemon nîyo.' Her yew dewij vejîyeno vernî vano, 'Şima inî merdimî ra çî wazenî? La o vano 'Silemonê Keyê Hecî ez a.' Qumandan kuweno teşwîşe, vendeno Seîdê begûn. Elîyê Keyê Hecî zî a hele uja de nêbîyo, şîyo nîzdîyê Vilwarî ra velg ano pê mereke bivirazo. Hewîya Belhûne (waya Silemonî ya) şawenî Elîyê Keyê Hecî ver a, vanî, şo ci ra vaji, wa meyeroy dewe, eskerî

ey tepişenê. Hewîye şina Elî ra vana 'Elî bira, ti dewe meyerî, eskeran Silemon tepişto, ti bîyerî, to zî tepişenê!'

Elîyê Keyê Hecî vano 'Senî Silemonê Keyê Hecî tepişenê ancenê bîn kindirî û Elîyê Keyê Hecî badî Silemonî nan weno, keye keno û dinya ra gêreno?' Elî pa derzeyê velgî ya yeno zereyê Gûevî. Hema derzeyê xo rûnênayo, eskerî qûricîyên ser, tepişen û vanî 'Elîyê Keyê Hecî ti yî?' O vano 'E, ez a.' Vatên, hendi gi eskerî quricîyaybî ser, derzeyê velgî bi sey herre.

Silemonî Seîdê begûn xo rê sey avûkat tepiştbî. Seîd qomutanê eskeran girewt û şî peyê banî. Ma vistûrîyê Hecî Hemîdî înan dima şawit, ma va, dê şo goştarî biker, Seîd begûn ho se vano?

(Seîdê begûn herçiqaş avûkatê rehmetîyê Silemonî bîyo la kesî bawerîya xo pê nêardên. Çunkî yew xayîno zaf gird bîyo. Vanê Seîdê begûn Şêx Şerîf zî dayo tepiştiş. Birarzayê Seîdê begûn, Hesê begûn zî verî mîyanî qîyamê Şêx Seîdî de cayê xo girewto. Lakim cuwa pey bîyo yew xayîno zaf gird. Vanî, Hesê begûn Husê Wasmûnûn û Şahîno Zuvîyerîj zî dayê tespiştiş. Hesê begûn inî kerdenanê xo ra cuwa pey poşman bîyo. La Seîdê begûn hetanî merdo zî xayîn bîyo. Rehmetîyê pîrikê mi vatên, wexto ke Seîdê begûn sekratê mewtî de bi, sey kutikî laweynî û vatên 'Haw, hawûûû, haw hawûûû! Şerroo, Şerrooo, hîn bes, hîn bes! Haw hawûûû...' Pîyorê bacarî yew hewte ra zedîyêr ino veng goştarî kerdo.)

Vistûrîyê Hecî Hemîdî (Hecî Hemîd Birayê Elî yo) şî û hewna pey de ame û va 'Willay Seîdê begûn tengî û vengî ya şedînenno. Vûno inî merdimê ke şima tepîştê raşta yê. O ke porê xo kej o, çimê xo kewe yê, dest û giştê xo barî yê, derg û sipî yo, o Silemon o. U o ke ne derg ne kilm o, esmer o, o zî Elî yo.'

Yew mulazim bi, eke çî bi ez nêzana, zaf qîrayni, ne nan werdenê ne zî çîk kerdên. Elî û Silemonî ra vatê, 'Şîyerîn qijanê xo bivînîn.' A şewe Gûev de bî, roja bîne serê sibayî rew ra vistî xo ra ver û hetê Çewlîgî ya berdî. Ma kewtî înan dima, yew esker gêra a, yew dawûnê tîfingî da verê

kişta mi ro, pîzeyê mi bi sîya, bi sey tenî. Rehmetîyê Silemon û Elî va 'Agêrên, şîyerên keye. Ma rê non-mon çî powjên, zowda dekerên û bîyarîn.'

Ez û cinîya Elî Derdi ya ma nêweşê qijî bî. Lajê Elî Silemon hema çin bi. (Elîyê Keyê Hecî rê badê îdamkerdişî yew qij beno, nameyê apê ey, yanî nameyê Silemonê Keyê Hecî nanî pa.)

Ma mastiwa powte, nan powt, ma xelîyek nan çî-mî dekerd û ma na serê sereyê xo ya û înan dima şî, şî Çewlîg. Çewlîg o wext Çarşûye Warde bi. Ma hetanî şî, eskeran ê bi peyatî vistê reyar berdî Dara Hênî.

Yew şewe Dara Hênî de mamenî. O merdimoy ke a şewe ê keyeyê ey de bî, vatên 'Elî zaf qîrayni û Silemon zî zaf kewtên ra û cixara şimitên. Cixara piştên û o tewir kewtên ra. Cixare pa destê ey a, ginayni serê leheyfî ro.' Vatên, Silemonî va 'Dê pers bikerîn Elî çira hend qîreno?' Vatên, ma pers kerd, Elî va, qijê mi qijkek î. Vatên, ma Silemonî ra vat, Elî ridê qijanê xo ya qîreno, vano, qijê mi qijkek î. Vatên, Silemonî va, temaşê min û Elîyê qerrî bikerîn! Beratê ma kerdo ma mil a, hê ma benî bîn kindîr, o zî vano, qijê mi qijkek î! Ci ra vajên wa meqîro, wa dişmenî şa mekiro!'

Hîn Dara Hênî ra benî Dîyarbek, Dîyarbek de yew cinîya Çewlîgîje Dereyê Arîyûn ra nameyê aye Gulê Rîz Kûşî bîya, şina înan vînena. Gulê Rîz Kûşî vatên 'Ez şîya, ege beratê înan kerdo înan mil a, hîn hê benî bîn kindîr. Rehmetîyê Silemonî va 'Gulê, hîn helê ma ya peyin a. Şamîya ma ya peyin a, hê ma ancenî bîn kindîr! Şo ma rê yew germîya pûneyî powje bîya ma biwer.' Ez hetanî şîya û ameya, ege her di zî hê dar a şîyenê tîye. U yew, eke mulazim o, eke çî yo, ez nezana, ho qîreno û cê çî vano: 'Yewê şima verardê yew alayîya eskerî bi. Dêmeg emirê Ellayî wina bîyo, şima wina bî.'

Ehmed Çawîşê Vaşkinî zî, yew tenî gerreyê ey kerdbî, verê çîrrê Mûsyon de tepiştbî, bestbî yew dar a û tîfingî verdaybî ci, kiştbi. Ehmed Çawîş pîyê Asîyaya mela Tahîrî bi. Mela Tahîrî zî keyê Hecî ra yo, birayê Elî yo û dezayê Silemonî yo.

Elî zaf cesaretin bi, Silemon zî hem zaf aqil bi, hem zî zaf cesaretin bi. Înan zûrî nêzanên, xo rê howlê Homay bî, xora wexto ke hukmat înan tepişeno, inî nêzanî zûrî bikerî vajî 'ney, ma nîye'. Her di zî vanî, 'E, ma yê.'"

HEŞÊ CEMEDÎ Û KURDKÎ

Mutlu CAN

Ez nê nuşteyê xo de zerrîya xo şima rê akena. Şima zanê ke vernî de zerrîya mi sey qabêda qijkeke bî. La rîyê tenayîyê ra, dejan ra, nêmendîşê hîsanê kanan û demanê vîndîbîyayan ra ca nêvet. La nika kî hende bîye pîrr ke nafa zî sey awa girîyayîye ser de şina. Beno ke nê nuşteyî ra bipero hetê şima ser kî. Wa bo. Adirê bine zerrîya mina sey lînî rîyê ma hemîne ra kêmi nê-beno û nişona xow ra.

Ez domaniya xo de musay-bîya. Bermîşê merdeyan dima çiqas xorîn û giran o. Mi kotî ra bizanîtene ke ê çaxan de merg cuye de kî beno û bermîşo ke duşte tayê dej û nakokîyan ra yeno ê bermîşî ra vîyareno. Hesirê nê bermîşî zerrî ra yenê û çigere qijilnenê.

Mîyanê dejanê ma de tewr giran zıwan o. Tenayîya zıwanî, wayîrnêvejîyayîşê zıwanî...

Bêguman bingehê kulturî zıwan o. Seba ke kultur û erjê folklorî nesl bi nesl dewam bikerê û weşîya xo biramê, zıwan ra sewbîna tu rayîr çinî yo. Her merdim aîde yew kamîya miletî yo. Bi kulturê xo, tarîxê xo, herra xo beno wayîrê kamîya komelkî. Merdim ke ebe heşê xo, muhtewayaya cuya xo nê kodanê xo yê eslîyan ra dûr bikewo, mi çim de tena bêrûmet nêmaneno. Goreyê mi, na rewşe bi termê "pîncîtîya kulturî" îfadê bena. (No term aîde min o. Mi çim de pîncî-

tîya komelkî û kulturî qasê pîncîtîya genetîkî xirab a.) Eke bêkokîya ciwananê ma bi no hal dewam bikero, serre bi serre "pîncîtîya kulturî" verê ma de bena fenomenode sey zelzeleyî. Eke gencanê şarê ma bigême verê çimî, suret û tîpolojîyan ra, taybetîyanê kulturî û komelkîyan rê wayîr vejîyayîş û zereyê cuye de ca dayene ra şaristanan mîyan de zaf ray tay rewşe melumê her kesî ya. Çi heyf ke neslê neweyî yê şaristananê xiraban nê zelzeleyî ra para xo hîna zêde gênê.

Ez qij û pîl zafê xort û kênekê şarê ma yê kirmancî ra persena:

- Ti zıwanê ma zanena?

Çi heyf ke cewab zafane nîya yeno dayene:

- Anlıyorum ama konuşamıyorum. (Ez fehm kena la nêşikîna qisey bikerî.)

- Ez zana la hende pê qisey

nêkerdo, zıwanê mi nêçerexîno.

- Ez şenik zana. Zana la nêşikîna xo pê rehet îfade bikerî ûsn.

Senî ke ez nê cewaban eşnewena o hing de zereyê mi de yew çem cemedîyeno. Seke zerrîya mi ra gonî çilkena. O wext ê cumleyî ginenê mi vîr. Cumleyê ke yew nuştoxê ma yê erjayepeynîye zafêrî hikayeyanê xo de vatê: "Mi to ra va, birîna to giran a, yê to derdo bêderman o. Ti îfleh nêbenî!..." Tawo ke ez nê cewaban eşnewena û merdimî ke zıwanê xo yê dayîke zanê la qisey nêkenê vîna, nê cumleyî yenê mi vîr û sey dûyê adirêde hîrayî çigera mi veşnenê.

Yew merdim bê zıwanê dayika xo, bê kamîya neteweyî û kulturî senî rehet keno û sewbîna kesan rê senî xo dano naskerdiş? Ya! Merdim vajo ez kirmanc a la zıwanê xo mezano û bizano kî qisey mekero! Na senî nakokî ya wina? Baba Tahirê Uryanî hezar

serrî ver vato: "Nêzanayîş kêmasîyêk a. Nêmusayîş dubarekerdişê nêzanayîşî yo."

Heto bîn ra, bala mi ancena ke zafê xort û kênekê ma halê xo yê trajîk û travmatîkî ra bêxeber ê. Heşê xo de hayîrê halê xo nîyê. Rewşa winasî rê heyf! Se ke Kierkegardî seba cîniyan vato: "Cîni bîyayîş çî çîyêde bêtalihî ya, mevajîm ke cîniyîya xo ra hayîr nêbîyayîş!" Merdim eşkeno mentiqê nê vateyî seba pîyayanê nîyanênan bikero dîyarî.

Nê merdimê ke zıwanê xo zanê la wayîr nêvejîne û cuya xo de nêşuxulnenê, dore ameya înan ser. Mi gore qederê înan û heşanê cemedî eynî yo.

Boka şima hîkayeya heşanê cemedî zanê. Postike nê heywanan zaf qîymetin o. Bêqul û dirbetîn bo, dahîna pere keno. No semed ra ebe qerşunan nênekiştîş. Seydvanî mîyanê wewrêse cemedîni de tuwerzînde sey jîletî tûj danê we. Gonî sawenê fekê tûjî yê tuwerzîni ra. Heywanî ke boya gonî ant û ame fekê tuwerzîni lişt, zıwanê xo keno birîndar. La çî heyf ke tamê gonî ra hayîdarê birîndarîya zıwanê xo nêbeno. Tawo ke gonîya xo reyanê xo de bîye ziwa o hing de cayê xo de gineno war ro. Seydvanî o wext ca de posteyê ey cêserkenê.

Nê merdimî nîya bi keyf û zerrîyeweşîye tirkî qisey bikerê. Rîyê dewleta tirkan û merdimanê winasîyan ra zıwanî, zıwanê ma hemîne ra roj bi roje gonî vîndî kenîme.

Ez nêwazena û musade nêdana gonîya zıwane ma yê rindekî biancîyo. Şima?

WENDOXÎYA XAL ZEKÎFÎ

Dilo BARGIRAN

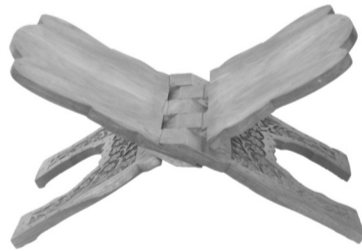
Aşma roceyî de seba wendişê cizbe dewijî mizgefte de kom benê. Zafê merdiman na aşme de Quran xitim kenê.

Dewijî werteyê mizgefte de goleke virazenê. Xal Zekîf zî cayê xo gêno. Her merdimî ver de yew mishef, yan çokan ser o yan zî rehle ser o yo. Tena Xal Zekîfî de mishef çin o.

Mela dest bi wendişê cuzbe keno. Qaydeyê melayî gelekî weş o. Zafê merdiman mîyanê hesiran de goşdarîya melayî kenê. Wendişî cuzbe hema-hema beno bi nême. Xal Zekîf hêz dano xo û werzeno payanî, vano:

- Mela hê vînde.

Mela û topê dewijan çimê xo tadanê Xal Zekîfî ser. Mîyanê

şaşmendişî de ewnîyenê fekê Xal Zekîfî ra. Xal Zekîf gîşt a xo hewa ra têşaneno û vano:

- Mela ti ha xelet wanenî!

Hem dewijî hem zî mela cayê xo de benê zik-zuwa. Çimkî Xal Zekîfî ra o dis yew mudaxele nêpawenê. Mela çimanê xo Xal Zekîfî ra remneno û dêsanê mizgefte re çarneno. Dima ewnîyeno Xal Zekîfî ra, vano:

- Ey Xal Zekîf, ti cêy nêzanê mishef biwanî!

Xal Zekîf nê persî re amade yo. Vano:

- Ez nêzan mishef biwano labelê ez zano kam ca de xelet wanîyayo.

XEM

Nîzamedîn OZUGLU

Xem meke dayê. Xo zaf medejne. Verade wa wele mi bibero, welatê mi de vila biko. Wa kateyê mi bindê herre de vîndê. To kamca kerrayêk dî, bizane ke ez binê a kerra de rakewte yo. To kamca newalêk dî, bizane mezela mi uja ya û qelbê mi uja erzeno.

Xem meke waştî, xo zaf mehelne. Gijikê xo ewqas meruçikne. Verade wa mezela mi çin bo, wa cayê mezela mi qet nêro zanayîş. Bizane ez kamcayê welatê xo de kewta herre, mi kamca sereyê xo nayo herrda welatê xo ser, mezela mi uja ya. Bizane, wexto ke ti binalî, roşnîya çimanê mi zî nalena û ez o wext mezela xo de mirena.

Xem meke wayê, xo zaf meqerherne. Verade wa tîjî şima ser de akewo, wa çimê şima tim bihuyê. Bizane rehmetê ma adirê tarîxê

ma yo, areqê destanê ma yo. Û roşnîya çimanê ma de çikê adirê tîfingê ma yo, çikê adirê leşa ma yo. A roşnîye her roje ma şuwena, ma pîr û pak kena.

Xem meke delalîyê mi, xo zaf meqehirene. Verade wa ruhê mi şima de biciwîyo. Verade wa çimê mi pey de nêmanê, wa zerrîya şima qet puk nêgêro û emrê şima zimeyê serdinî de nêvîyaro. Bizanê ke huyayîşê şima de ez esta. Vînayîşê şima de ez esta. Ez ewro estareyê asmênê şima ya, o ke şima her şewe vînenê.

ZIMISTON

Mehemed ÇELÎKTEN

Zimiston eno, vewri varena
Heme ca sipê çeno
Dar û ber pûrê xo fînenê, beno cilo wişk
Mîrçikî yê cilo ser a wîçî-wîça cin a
Çeyver sard o, weleki demena
Veyncê zerejo biryeno
Arwêş qulda xo ri cemiryeno
Varc linca xo lêseno
Ça wa lûwa verojekî?
Ne pûne û ne birik o
Zimiston ona çetin o
Xilîki ri qormey ma tonê mendo
Ez veyşon, qeçekî veyşon
Jê pelas o ma bin a, ma y' adirî ver a
Çeyvera lawa coren a
Qêrî-qêrîya mardûmon a
Vewri varena, rayîri cêriyawa
Mardûmî çoyo ser o vewri ri mendê, nêşenê bêrê
Sard o, weleki demena, pîvîna ci vejîyena

Bono ser o lojinê dûmoninî
Zererê ma ri pixêrî, pixêrî ri adir, adirî ser o carmî
Carmî ya peyşena, ewka ma wa cireyena
Cixi-cixa adirî, qîzi-qîza berî ya
Nişanê ro teqa ver a, tûtûn o mi dest a, çeyver o
mi çimon a
Wextê Xidûxilazî yo
Qeçekî yê çeyvera qêrenê
"Xidûxilazî, kincik pelasî
Çûm mero, se merre deçûwo"
No qal ki eşniyeno, coz û pastêq meşki ra vejîyeno
Deyîri çilm i, şewi darc a
Roj ceyreno, beno şon
Şewî darcî yê, şûmî çeyon. Misafirey...
Zere tarî yo
Jû cila wa, new mardûm o
Adirja ri çolî, fek ti qalî
Qalê verîno vajîyenê, çimo ra hêsirî rişîyenê
Jê cix perreno zerrî ra mi, çi hal o, nêzoni
Cayê ma tenc, warê ma wişk û sard o
Adirê çila ra ma kî sardi larzeno
Bonon dê rijiko, bin a omir vêreno
Çi zonê sonê ma seveno
No şon kî ona vêreno, şewra nêzoni se veno
Şewa tarî ya, eyom racende
Ne istare yê, ne aşm a
Çimonê xo cenani pêro
Hezar fikr ra çûnî ra, hezar hewn a îzani we
Serê şewra yo, roj çewto a, dîç veync dono
Mûncay ma nîmşew ri zîyawa, colika ci sûrek a
Maya mi meşka doş şonene ra, cori-cora cin a
Piyê mi paştîya xo dawa dês, ûwo tîji vera
Na serra ci şeştî ya, tûtûnê ci no dest a

Zimiston o, çar û cirwe çinî yo
Qeçekî yê bono ser o, adir o veşeno
Adirî zere ri pîyaz û petata
Niştonê ro cildê bonî ya
Nadonê çoyondê vewrino ra
Sere rê mi ri qeçekîna mi ceyrena
O wext ombazî bolî vî
Ma şîyê çoyo ser xijiki, hetani deyîri
Nişka teva çinî yo, heme ca bîyo xirave

Rojondê zimistonî ra jê roj o
Eyom bîyo tarî, vewre varena, barî-barî
Nêweş esto na dew ri
Ne rayîr a, ne hekîm o
Siva bêro ûwo bimiro, ne qeç o, ne qûç o
Çi halê çetin o, çi cayê tenc o
Howrê eno, di mardûmo xo ver beno
Şarê ma barmeno
Giştî yê tenê pişenê, sardooo sardooo
Zonîyonê mi cemer tepişto
Zerrîya mi adirê mazêrî
Hono veşena ki nêzoni se vajî

Zimiston sard o, vewri varena, çetin o
Şarê ma remeno, şûno sûko
Hewnê dewi mardo, kes nêmendo
Ezo teyna çemerondê vewrino bin a
Cîroney marda, ombazîni nêweş a
Se re biremî no dîyardê kalî ra?
Kalîyê mi tîya ra ceyray, dêçika mi tîya ra qêray
Cita ci bonî ver di, cûwînê ci bonî pey ri bîyê
Wa çetin vo, dîyarê mi rind o, peyka emnon eno

Ez Mehemedê Mistifayê Evdûllahî
Zimiston beno jû çila vera
Nimaj di çarey mi jê kincikî ser a
Ne axa û ne paşa
Milê mi çewt o, no zimiston ra
Tesilay mi nêqeryê û nêqeryena

03.12.2012

VENGÊ MA BIHESE

Warginaye û raşaye
Derd û xemî piroşaye
Her êzîme mi rê paşaye
Vistî xo dest, ya Reb hewar!

Qorî û qîrî her ca girewt
Vicyen ma rî fewt û mewt
Derdin axin; kurd bî milçewt
Wereznen to ya Reb hewar!

Ereb, ecem, tirk û turan
Pêşen xo ya lihêf kurtan
Têpey a kên zûrê zûran
Gên serdestî, ya Reb hewar!

Felqe felqe, qês û qêsi
Bêwayîrî û bêkesî
Vergan çim a leşê pesî
Kerd şî eştî, ya Reb hewar

Ez çend vajî qarîyena
Nêqedyena, qîrî yena
Def û sîne pîrî xem a
Dest bide ti, ya Reb hewar

Binesilne ti dejanî
Açarne xêrê rojanî
Bi ma hukmê Suleymanî
Hîn mebeste, ya Reb hewar

To da reng û ziwanî
Ma hes kerd sîne û ganî
Tira nêbenî a canî
Karwan kotî, ya Reb hewar!

Şêx Seîd ha ûnto dar a
Qadî Muhemed zî ma ra
Seyîd Riza la de qara
Hewar destî, ya Reb hewar

Elî Şêran girê danê
Ser a şeplîk piro danê
Sultan bestayê sultanî
Dem serbestî, ya Reb hewar

Eke nêni ser huqûq û heq
Biunc we huşk lema leq
Tîka meverde bîlaheq
Sey qerestî, ya Reb hewar

No qedero reş bes û bes
Heya ça Reb, la û qefes
Ti vengê ma kurdan bihes
Xatir tutî ya Reb hewar

Umer Faruq ERSOZ

Delal bi nomê to, sey vorê serê koyan.
Lingî nêresaybî to, destî nêniyaybî gonê to ra.
Emşo bi nomê to yo bîn, to her dem emşo de
bîya.

Lal mendên şewe demo ke rindîyê to dîyêne.

Bîyêne kor heme rojî şewî bîyêne vîndî çimanê to de.

Astaron asîman ra to seyr kerdên, aşme bîyêne vîndî çimanê to di.

Lewon to ra hesirê lêlinî herîkyênî, kotîn sînê to ser.

Mem û Zîne dima amênê vatiş nomê to, bi germinî.

Domanî pê meseleyê to bîyêne gird, eşq mendîn domantî ra.

Şawêke zerrê mi ra mîrçikan fir dayêne, lezganê to de bîyêne
meyman.

DELALÊ DÊRSIMÎ

Muhamed Deza BATUR

Mîrçikan to rê qalê mi kerdêne, lezgê to şikîya-
yêne, çekuyî bîyêne puç.

Nomê to delal bi, pelê to rîşyê zerrê mi, çimê to
mendî çimanê mi di.

To firdayo şîya şewêka gonê mi ra, ez pê pelanê
to amoş bena.

Nomê to delal bi, hesir çimanê mi alişkanê to ser zela bi
Şîyayîşê to dima lêlênîyê hesran mende tena mi rê.

Nomê to delal bi, ti pê fişegê neyaran amyawa kiştîş Dêrsim de.

Namê to delal bi, welê to, awê Munzurî di herîkya şî...

Namê to delal bi; to dima heskerdiş goristanan di mend.

Beno nêbeno, jew mêrdek beno, xo rê zewijyeno. Jû serra ci tamam bena la hema nêbîyo mêrdek. Hêrs beno qahîryeno, keye ra şino. Şino hendê vîst serrî keye nîno.

Rayo şino, jû mêrdek raştê ci yeno vano "Birak ezo to ra tebayê pers kirî?" Vano "Hele pers ke." Vano "Dinya de çîyo en rind çiç yo?" Vano "Çiçi bo birayê mi; maya kesî ya, pîyê kesî yo, qeçê kesî yê, ceneka kesî ya." Vano "Ti nêzanê?" Ya vano "Çiçi rind o?" Vano "Mo ez kesî ra belaş nêvano." Ya vano "Senî?" Vano "Ti dê mi rê vîst serrî şuwaniye bike, to ra vajî."

Mêrdek ci rê şuwaniye keno, vîst serrê ci benê tamam, vano "Vinde ez jû serre daha bikrî wa na jî mi ra bo." Vîst û jû serrê mêrdekî qedyenê, şino vano "Hele vaje no çiç yo, hena mayada kesî ra pîyêde kesî ra qeçandê kesî ra rind o?" Mêrdek vano, "Hele bê mi kişte de roşe, ez to rê vajî çiç yo." Mêrdek şino hete nişeno ro, vano "Dinya de sebr ra rindêr çîyêna rind teba çin yo, naye xo vîr ra meke." Mêrdek hêrs beno û şino, xo bi xo vano mi vîst û jû serrî qandê na qisa wa şuwaniye kerde?

ÇÎYO EN WEŞ

Mêrdek vano ez şîrî hele kêydê xo, hele na maya mi, pîyê mi ceneka mi se bî? Şino şino ewneno, jew kêydê ci ra vejya şî camî, ezon da û fina ageyra ame keye. Ceneka ci banî ser o ortî rakerdî, eya pîya dekewtî cayan û kewtî. Hêrs beno vano "Herê ti, ti mi dima

zewijyena, hinî, ez ancax şima bibirnî ke reheti bî." Fina vano "La la mi qandê jew sebrî vîst û jû serre şuwaniye kerde, wullahay ezo ey nêbirni emšo. Hele wa şewra bo, kesî ra pers bikrî hewna." Beno şewra, yew kokim yeno vera ci vano "Hele vinde, ez ney ra pers bikrî." Vano "Xalo no kêyê kamî yo?" Mêrdek vano "La nê keyî ke pers meke? No kê filan kesî yo, hewna jû serra ci pir nêbîbî cenyekda xo ra hêrs bi, keye ra şî û şîyayîşe cê o bi, fina nîyame. Maya ci û pîyê ci wa jî merdî, cenyekda tenya mende. Mêrdekê ci ke şî ceneka o hal a vejyê, ci rê jew lajek bi, cenyekda lajek da wendene û bi xoca. Nika dewda ma de xocayîne keno. Marda xu wa pîya manenê, no keye de nişenê ro."

Kokim şino, mêrdek vano, "La no lajê min o. Ez dayê vizêrî tay mend lajê xo bikşî. Ellay kerd mi a şuwaniye kerde. No sebir çi çîyêndo weş o. Mi bi-kiştayê, ezda yê çi wele xo ro kirî!"

Arêkerdoxe:
Hacer PETEKKAYA
Mintiqa: Çêrmûge

ŞIMA NA VÎSTA PAWENÎ

AIÎ ŞEKER

Wexto ke bîna mi bena tenge, awaniyanê zafqatan de nefes qirika mi de miçiqiyeno, seke ez xeniçiyena. O wext ez xo erzana teber. Teber de şilîye bi xişm û xezeb varena. Belkî no xeniçiyayîşê mi rê beno derman. Na teynatiye wa mi rê bibo hevale. Qat bi qat odayî nayê pêser û insan hema tede fetisîno. Yew heywan uca girê bidê, nêşikîno îdare bikero.

Kincê mi benê hît. Her wesleyê mi yeno ra xo. Çi hîsê pîs û xirabî ke mi ser o gêrenê, pêro sey hewayê mij û dumanî benê vila. Çi ke xirabinî estê zereyê bedenê min û qelbê mi ra vejîyenê şinê. Zey vewre û tîje seke ameyê têlewe. Mi ser o a tenganiye bena vila û şilîye de pîya varenê saristanî ser. Çi ke xirabîya ke mi ser o fetilîyena, hardo qedîm onceno keno virarîya xo. Barê mi beno sivik, xo verdana ra şaristanê herekiyayeyî.

Çend lajekan û çend çênayanê jehat û şerwanan di kelâyê kurdan şanîti xo ver. Çend domanê rindek û xasekan kî têdima yew rêze de rêça pezkovîyan ra yew linge ser o reqesîyayêne. Ez seracêr ro xo verva nê di kelayanê serewedartişî verdana ra. Koyê ke zaf berz bîyê, înan ro vewre nêgî-nena war ro. Mi wijdanê xo da terazîyê edaletî ser, seba însa-

netîye na ro. Mi hîris û heşt bejnî merdene wela xo ya asiye û esmere ser de tam kerde. Çunke ez dêrsimij a. Kes zey mi nîya rind, bi desto tal û rut nêşikîno kemeran nîya çapik bi-erzo. Derba destanê mi resena kamî, hema sey gula ververoji rîyê dînan beno ya. Tarîyîye ra sereyê xo kenê berz û ver bi tîjî şonê.

Ez ke Amed a. Dicle hêdî-hêdî herekiyena leyê mi de. Naye rê zî can qidayê. Çar çêberê mi her het ra benê ya. Çi ke ziwan û încancê ke dinya ser o estê, pêrone sêneyê xo de weye kena. Her ziwan, hem zî her încancê insanan, wa erdê mi ser o biciwîyo. Felsefe û îradeyê mi nîya ayan û beyan o.

Çend zerrî bi zern û tern, bi keyf û eşq, bi kay û coş, seke şonê meydanê roşanê newroze, fekê xo kerdo ya, hewayo pak, nefes bi nefes ancenê zereyê cîgerane xo. Sirote xo masnayê, huyayîş ra kerdê pir, rişnayê kuçanê saristanî ser. Ez zana ma pêrone nê rojê bihuyayîşî domanan ra pawitêne. Ê xeyalê ma kerdêne tîtikin. Nê xeyalan de ne kes amayêne qerşun kerdene ne kes ameyêne merdene û kiştene. Her kes kar û gureyê xo de lebitiyayêne. Haşitîye awiranê domananê rojhelatî de top kerde bîye.

Roşnîya çimê mi, ez koyan ra vilan dana arê kena mîyanê porê to yê kejkî lajek. Leteyanê cîgera xo, mi her yew parçeyê xo, yew şaristanê Tirkîya de ca verda. Zerrîya mi dirbetin

a, sewbîna domananê warwayan rê. Zey çemê Munzurî wa wela xo de azad biherekiyê. Zey domananê Amedî; kemera ke destê înan de ya, roja şerî de seba xo seveknayene û pawitene û hayî ro xo vindertene ya. Ez zey zebeşa Dîyarbekirî

seba rojanê azadan cuya rengsûre de herekîna.

Zimêlê domananê rojawanî şikîyaybî kewtêne feki ver. Çunke şodir heyani şand wertê qehwexanan de, bicê çêneke û bidere papazî, kayê qaxitan kay kenê. Ne rojname, ne zî yew kovara hunerî û edebî wananî, cuyade sosyal û sîyasî ra, kultur ra zaf dûrî yê.

O parq, şodirane cayê kaykerdena domananê qickekkan bi, nika destê gonîweranê dilqê insanan de mendo. Kes neşikîno înan biteselno. Destjiletin ê, xo ra vîyarenê. Ez zana şima na

vîsta nêwazenê. Ema heyat! Ne zey rengê vewre sipî yo, ne zî zey rengê pembeyî pembe yo. Bi xozayîye ameyîş û şîyayîşê xo esto.

Neway serrî yê, nîjadperestîye zey serumê nêweşîye oncenê ra damaranê xo yê kungbîyayan. Heta pitanê bêşîge zî.

Yew kilameda kirmanckîye û elewîye, seresîyaye û sere-sûre, bi destê xo yê hinnekerdeyî bawkalê xo dar de kena. Hona kî destê xo hinne ra nêşutê. Na zî yew can qidaye bîyen a, dewleta Tirkîya ya. Çiyode tewr xirabin na wo, ama çetin nîyo.

Yew kilameda romane, xo-serîya xo ra zaf hes kena. Ama seba heyatê herekiyayîşî qet dest nêerzena xo ver. Cuye de reqs kerdene, mîyane û gerdan şikitene, bedenê xo bi şerab şutene. Heyat de ne kar ne zî karke-narîye çin a. Yew dest de dawil, yew dest de gipik, bi-dere cuye ra hetanî ke melis bîya kewta mîyane orxane. Bi-vajerîye mastîka. Hinî şono hewna ver.

Ma ameyîme ameyîme, aşma serranê peyênan ra çend rojê hûmariteyî mendî. Persgireyê şarî, persê komelî, ê persê kamî yê û încancî ameyê pêser û winî vindertê. Çekuya demok-rasî sey benîştî cawenê, fekê xo de anê û benê. Na raştîye ser o çiyêde rind û hewle nîya. Reyke Tirkîya de kamo ke xoverrodâyîş keno wa ser kewo. Ma se beno? Qiyamet têsêr û têbin nêbeno!

SELÎMO

Nota: Mucahit Goker

Vate û Muzîk: Alî BARAN

SELÎMO

Hey yarî ya, yarî ya
Selîmo lawo yarî ya
Hey yarî ya, yarî ya
Selo Selo yarî ya

Bejna kênek barî ya
Hey yarî ya, yarî ya
Hem derg a hem barî ya
Selo Selo yarî ya

Heyatê Selîm tarî ya
Hey yarî ya, yarî ya
Yew piçpiç tede bîya
Selo Selo yarî ya

Piçpiçê cinî û mêrdî ya
Hey yarî ya, yarî ya
Kum dîya kum nêdîya
Selo Selo yarî ya

Kum dîya mîjdunî ya
Hey yarî ya, yarî ya
Mîjduna qutminî ya
Selo Selo yarî ya

Hey yarî ya yarî ya
Selîmo lawo yarî ya
Hey yarî ya yarî ya
Selo Selo yarî ya

NOSTALJÎ

Cîranîya ma ra
boya nanê tezeyî ameynî
a çî cîranî bî!
Ewnîyayîşê nimitîkî
hende germinî bîy
tanîya adirî daynî.
Zergûnîya wisarî de
deyîrê şewa sêmene
hewênaynî
roşnaya çimanê to.
Guneyê şewdirî
hewno şîrin remnaynî
payîzê mişmişî de.
Û ti tim
binê estareyan de
sey xeyalêkê sipî,
sey çira şitî,
sey Venuse
kefê deryayî bîya.

Axx cîrana mi!
Axx ciwanika mi!
Mi çî şaristanî
çî şaristanekî dîy.
Mi çî zemînî
çî parzemînî dîy.
La bi çareyê to
mi çî rîyê de
o şewq û şemale
mi çî kesî de
a bejn û bale
û mi çî kitabî de
o cîlwe nêdî.

Nika ez kamî de bika
gerreyê zemanî?
Her zerrî de eşqêk
fîrar gêreno
her îklîmî de waştayêka
koyî
û cuya her kesî de
rayîrêk şono
ver bi poşmanî...

J. Îhsan ESPAR

VENG KEWT

Çimî ke neyay to ya
Zerrî luwîya.
Ti zerrî ra huwayî.
Pakîya to, rîdê to ra rişyaye
Veng kewt dil
Raye mi pawite to ya asî

Bê ma dinya bifetîlnîm.
Şime zerrîda Kurdîstanî
Zê Dîclê û Feratî
Yew gan de ca bigêrîm.

Wehdê payîzî koyandê Dêrsimî,
Kişta Munzurî de perê xo akerê.
Kemerandê Çermûge de, awa zelale de
Rihanê xo bişuwîm...
Qûl û kergan ra abirîm.

Ez zaf çî nêwazena... tenya
Ti mi rê, ez tor ê meyman bî
Hem gan hem rihê mi
Hem qûl hem merhemê mi
Mijeyê çiman, her dem mi ver de
Hawara mayan de
Hersê nimitayê pîyan de
Lewandê aşiqan de
Her dem, her gan, her rih ti yî
Zerecê welatî
Erdê dilê mi.

Fatma ÇELÎKTEPE

Kurdish big-sister (near Bingöl)
Waka Kurde (hetê Çewlîgî)

Çime: François Balsan (1902-1972), The Sheep & The Chevrolet -A Journey Through Kurdistan-, London, Paul Elek, First English Edition 1947 [First French Edition, 1945]. (www.kirdki.com)

kengel (Sêwregî)
kenger (Dîyar)
kengero şîrik (Dêrsim)
kênger (Çewlîg)
kingir (Pali)
kînger (Çewlîg)
qenger (Xarpêt)

Kurmancî: keleng, kengir,
kengirok, kereng, kerenk, qorav
Sorani: kingir
Gorani: kenar, qingir
Latîni: Gundelia tournefortii
Tirkî: kenger, sakız otu

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: Ehmedê Dirihî

